

Nótaköltők a Józsefvárosban

A nótaköltők Csajághy bácsi tiszteletére jöttek össze ezen az estén a Józsefvárosban, a Práter-utcában Pozsgay Ferenc vendéglőjében, aki egy kicsit mecénása ennek az estének és egyébként céhbéli. Csajághy Gyula bácsi az örökifju nótacsináló a „Vén darázs” — ezen a néven írta néhány tíz évvel ezelőtt az első dalokat —, igen gyengén áll anyagi javakkal s a dalosnemzetség ime segítségére sietett, szerzői estet rendez. Szeretik és tisztelik Csajághy bácsit, hiszen ő írta a híres nótákat: „Érik a, érik a buzakalász”, „Csongrádi bíró lánya...”, „Huzd rá cigány azt a régít”, „Adj egy csókot, egy utolsót” és még sok szép nótát. A pincérek lábujjhegyen járnak a kerthelyiségben — ez talán az utolsó szép későnyári este —, Berky Pista, meg a cigányai, hangolnak a lugasban — azt is feldiszipítették illendőképpen — s az asztalok körül mintha egy nagy család ülne nótaköltők, énekesek, énekesnők.

Nótaköltő annyi van, — erről már magam is írtam a *Magyarság*-ban —, hogy az már egy kicsit sok is. Mint Pápay-Molnár Béla mondja — itt ül ő is —, ha az ember a sötétben elvágódik, egészen biztos, hogy egy nótaköltőbe botlott bele. De jó nótaköltő kevés, mondhatni alig. A nóta — ha sikere van — a költője neve nélkül megy át a köztudatba s inkább csak itt tudják egymás között, hogy az „Érik a buzakalász” Csajághy bácsi csinálta, az egykori csongrádi borbályinas — az ünnepelt — s az ünneplők között az az ur ottan, aki egyedül ül egy asztalnál a vacsorája mellett, Kárpáth Zoltán dr. főorvos, ő írta igen régen azt a nagyon népszerűvé vált nótát, hogy „Ezüst tükrös kávéházban üldögélek elmélázva...” emez a másik ur pedig Pethe Kálmán dr. nyugalmazott honvédelmi államtitkár, ő írta — szintén igen régen, még jogászkorában azt —, hogy „Nem való bokréta tűrött süveg mellé”. S még sokan ülnek itt szerte, akiknek a nótái mellett sokak mulattak már s akiknek a nevét nem nagyon ismerjük, csak egy-egy dallamuk, nótáiknak egy-egy kezdősoruk hangzik ismerősen.

Istmerkedek a nótaköltőkkel, így először is Kárpáth Zoltánnal. Mikor én kisgyerek voltam, egy-két nótája igen népszerű volt már, sőt már túl volt a népszerűségnek egy bizonyos fokán, már-már ott tartott, hogy némelyik dala az embernek a könyökén jött ki. S ez a könyökön való kijövés a népszerűségnek legfelsőbb foka. Azt mondja az „Ezüst tükrös kávéházat” még 1912-ben költötte, az *Ország-Világban* olvasta a verset, azt Kersék János dr. írta, megtetszett neki, megzenésítette s a nóta aztán nagy karriert csinált.

— Sátoraljaujhelyen voltam akkor fiatal orvos s Bérczy Istvánnak ajánlottam, a magyar nóta legnagyobb mecénásának, megtetszett neki s ő egyengeltte aztán az utamat, hogy Pestre kerüljek.

Gyűlnek-gyülekeznek az emberek, nem sokára megkezdődik a műsor s hosszulepéseket iszogatva, híres nóták történetéről be-

szélgetünk. Milyen divatos volt valamikor ez a nótája is: „Te adtad nekem az első dalmatlan éjjelt...” Aztán a háboru alatt mindenfelé énekeltek, hogy „Égbenyuló hegyek között, sötét éjszakában.” Mátkaság című népszínművét Amerikában is előadták. Egy régi, fiatalon elhalt költőről emlékezik szeretettel, Szegedi Lajosról.

— Erdélyi parasztgyerek volt Szegedi Lajos, kevesen ismerik, igen sok szép verset írt, egyiket meg is zenésítettem. Parasztgyerek volt s egyszer a tanítója az iskolában rajtakapta, hogy az óra alatt verset ír. A tanítónak megtetszett a vers, Szegedi Lajost aztán kitanították, Budapésre került, itt szomorú vége lett. A vers, amelyikre nótát csináltam annakidején így hangzik:

— Méregetem az ut hosszát,
Mégsem járok rajta Hozzád,
Elfordulok Téled.
Akárhogy is fáj valami
Nem akarok hírt hallani
Soha már felőled.

De a kaput nyitvahagyom,
Bekopoghatsz az ablakon,
Éjjel-nappal várlak.
S ha jössz hozzám megvallani,
Hogy Neked is fáj valami,
A szívemre zárlak.

— Szegény Szegedi Lajos huszonnyolc-éves korában elborult elmével halt meg az angyalföldi tébolydában.

Közben dalköltők, szövegírók, énekesek jönnek-mennek, egy-egy pillanatra leülnek az asztalunknál s a maguk dolgait beszélnek egymásközt, születendő nótákról jórészt — dirib-darab papírokra írt kottasorok kerülnek elő s megvitatják, hogy: *tiririri, pampampam... trallalala, lili, pampam...* aha így jó lesz. De közben kapupénz és vilamos-problémák is felmerülnek, mert a nótaköltőknek sem fenéki tejfel.

Rendre megtelik a kert. A vendéglős Pozsgay Endre is ideül az asztalhoz egy cseppet, nemcsak mint házigazda, hanem ő csinálta azt a nótát, hogy „Hegyek alján, patak partján.” De már ő azt mondja, hogy inkább csak kocsmáros akar lenni.

Az asztalok között fel-felbukkan az ünnepelt Csajághy bácsi magyarnyakkendősen s megéjlenzik.

Pethe Kálmán dr. feláll s beszél igen szépen az igazi magyar nótáról. Elmondja, amit éppen fent említettem is, hogyha egy nóta népszerű lesz, megfordított Kronos-ként a gyermek felfalja szülőjét, a nóta él, elbusit vagy kedvre hangol, a nótát ismerik, de hogy ki csinálta, nem igen tudjuk.

Aztán egymásután lépnek fel a cigány elé Gampel Sándor, V. Tóth Jolli, Gőndör József, Hajdu Ilona, Hajdu Anna, Vérey Dezső, Csejthey Lili, Klamár Sándor, Bordócz Dénes és énekelik a Csajághy bácsi dalait. Közben az asztaloknál egy ívet köröznek a barátai, amelyben kéri igen szépen a várostól — a kéréshez csatlakozom magam is —, hogy ne lakoltassák ki Csajághy bácsit a Mihalkovics-utcai városi

szükségletéből, ahol egyszer régen, egy téli estén jártam nála. 1923 óta lakik ott, tízenkét esztendeig rendszeresen fizetett, most 297 pengővel maradt el idáig. S a Vén Darázs a nedves, hideg lakásban rongypokrócokat varr a feleségével. Abból pedig egy kis nektárra, ambróziára még csak telik az istenek jóvoltából, de kenyérré nem.

Közben az ünnepelt Csajághy bácsi a csokor virágot, amit kapott, ünnepélyesen átnyújtja első szerelmének. Ez az „első szerelem” a nótáestély kedves pikantériája. Itt ülnek békességben egymás mellett Csajághy bácsi kedves, öreg felesége és a kislány — ma már ő se kislány persze —, aki első nagy szerelme volt, akihez nótát is írt annak idején, az meg úgy kezdődött, hogy „Olyan a Te orcád, mint a piros rózsza.” Az első szerelem polgári neve Silberleitner Bianca. A papájának patikája volt annakidején Csongrádon s a kis borbélygyerek nem mert megvallani neki a szerelmet, el is került Csongrádról s most, hogy odaülök, kérdem, mióta nem találkoztak, hát *negyvennyolc éve*.

Negyvennyolc év után az első szerelem eljött megünnepelni Csajághy bácsit s most itt ül a hitese feleséggel, akivel harmincnégy esztendőt töltött el idáig Csajághy bácsi békességben s igen jóba vannak. „Te drágám” s „Te kedvesem” szölitják egymást és kölcsönösen nem győzik biztosítani egymást arról, hogy *nem féltékenyek*. Elüldögélnek egy-egy kis bor mellett és hallgatják a Vén Darázs nótáit. S élvezik a helyzetet és ilyeneket mondanak: „Hja a véletlen nagy mester”, meg hogy „A sors különös játéka...”

S az első szerelemnek — aki egyébként férjhez ment még 1905-ben —, még azt is mondta az ura, amikor idejött, kedvesen megfenyegetve: „Csak vigyázz szívem, mert majd az a Vén Darázs nagyon körül talál dongani.”

A Vén Darázs egyébként ugyancsak használja a hangulatot s az énekesnőknek lehetőleg csókkal köszöni meg a szíves közreműködést. A dalosok nagy családja pedig kitesz magáért. Az öregur egy szépen rajzolt emléklapot kap, tele kedves aláírásokkal. aztán kap egy aranydarazsot a nyakkendőjébe és végül egy fokost, amelybe belemaratták legszebb nótáinak egy-egy kezdősorát kottástól együtt.

Az ajtóban az egyik énekesnő, Hajdu Anna várja szívszorogva a tanárját. Tudni illik a cigány előtt éppen a huga énekel, aki nek ez az első ilyen nyilvános szereplése s jóformán megesküdött rá, hogyha a tanárja belép, ő bizony nem tudja folytatni. A nővére most itt lesi, hogy elbujtassa valahol. De nincs semmi ok a félelemre, minden jól megy s a kislány nagy tapsot kap, még hozzá ő énekel az „Érik a buzakalász”-t. Közben a nővére személyesen vigyáz, hogy a pincé-

rek ne zörögjenek, míg a huga énekel: hogy lehet enni, mikor az ő huga a dobogón áll!

Az énekesek után egy fiatal hegedűművész, *Bálint Dezső* szerepel nagy sikerrel.

A főasztalnál ül *Pethe Kálmán dr.*, de a nagy daloscsaládban nem mint honvédelmi államtitkár, hanem, mint a „Nem való bokréta türott süveg mellé“, a „*Betyár legény talpig vasban*“ és más híres nóták írója. A betyárlegényt még jogászkorában írta s ugyancsak régi nótája az is, hogy „*Páros csillag az ég alján.*“ Ennek a szövegét *Palmer Kálmán*, a főrendiház későbbi irodaigazgatója írta. Sok szép muzsikát csinált a bátyja is, *Pethe Lajos*, somogyi főbiró.

—Tudod, mikor ugy összejöttünk régen *Fráter Lóránd*, *Pethe Lajos*, meg magam, a „Pannoniában“, azok voltak az igazi, jó magyar nótaestek. Az öreg *Radics* huzta, vagy *Berkes*, igaz, hogy ha *Fráter* ott volt, a cigány nem nagyon kellett.

A nótákat hát sorra elénekelték, utoljára valamennyien együtt a *Csajághy* bácsi legkedvesebb nótáit, aztán az ünnepelket kedélyesen vállalára veszi egy-két fiatalember, *Berky Pistáék* tust huznak rá, — a szerzői estnek vége és kezdődik — a mulatság.

